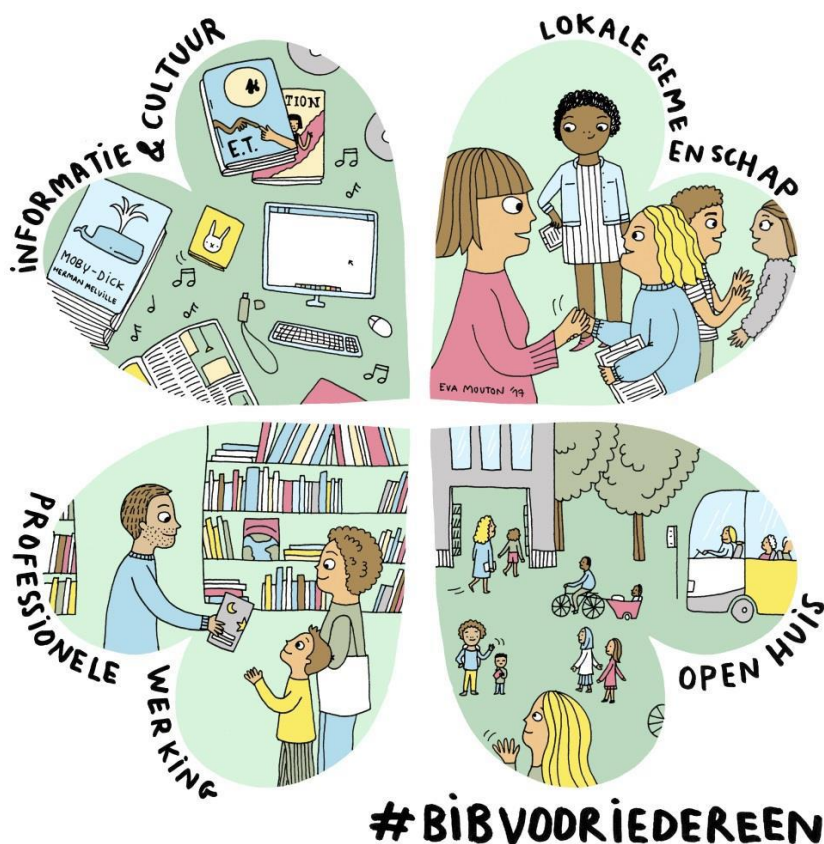

Memorandum 2024 - 2029

Beheerraad bibliotheek Essen

23 mei 2024

Voorwoord

Binnen enkele maanden verwachten we de gemeenteraadsverkiezingen.

De voorbije beleidsperiode zijn er ook in onze gemeentelijke bibliotheek heel wat zaken gerealiseerd dankzij de inzet, de creativiteit en de complementariteit tussen het bibliotheekteam en vrijwilligers van het adviesorgaan (de beheerraad).

Belangrijke gerealiseerde projecten zijn onder andere:

- *Essen leest* - in de voorbije beleidsperiode werd dit leesbevorderingsproject opgestart, geïmplementeerd en geïntegreerd in de bestaande jeugdwerking van de bib. Alle lagere scholen kregen een eigen bibliotheek, ieder kind ontving een bibliotheekkaart, het jeugdboekenbestand werd volledig vernieuwd en de doelstelling van zeven boeken per kind ruim gehaald. Ook heel wat lees(bevorderings)initiatieven werden op touw gezet: het voorlezen op woensdagnamiddag, de voorleesmaand voor kleuters in november, de speelbabbel op dinsdagvoormiddag. En ondertussen vertelt bib Essen ook het *Boekstart*-verhaal voor de allerjongsten.
- We werkten aan de beleving en de toegankelijkheid door de frontale boekopstelling voor de doelgroepen van nul tot acht jaar, de vernieuwde kinderhoek, het vaste zomerterras, extra fietsstalling achteraan zowel voor personeel als voor klanten en de gezelligere inrichting binnen de bib in functie van het zich goed voelen bij het zoeken of lezen van een boek.
- Daarnaast noteren we een sterke uitbreiding van het digitale aanbod (kranten- en tijdschriftenkiosk, e-boeken, fundels ...) en, voor het eerst in bib Essen, een gestaag groeiende volwassenenwerking met ook hier aandacht voor het samen-lezen (leesclub, Ligo-project voor anderstaligen).
- Ook de digitale kloof wordt aangepakt met digitale hulp sessies en cursussen in de bib op maandagnamiddag, dinsdagnamiddag – en avond.

De bib wordt meer en meer tot een derde plek, naast thuis en werk, waar ook cultuur in de bredere zin “beschikbaar” wordt via collectie en connectie.

Met onderstaande tekst wil de beheerraad enkele ambities en verzuchtingen voor de komende beleidsperiode toelichten. We hopen dat de belangrijkste elementen hieruit hun weg zullen vinden naar het volgende bestuursakkoord en het uiteindelijke beleids- en actieplan.

Vandaar vraag ik uw warme aandacht voor datgene wat deze beheerraad de komende jaren als prioritair ziet voor de gemeentelijke openbare bibliotheek van Essen, de bib, uw bib.

Namens de beheerraad,

Edgard Meuleman, voorzitter

Inhoudstafel

Visie en waarden

Rode draad: leesbevordering

1. Infocentrum
2. Collectie
3. Digitale bib
4. Doelgroepenwerking
5. Toegankelijkheid
6. Personeel
7. Beheerraad

Bijlagen

- Alle documenten toegankelijk via extranet.essen.be
 - VI en VII toegevoegd als bijlagen
-
- I. Overzicht bibwerking visio (13 juli 2023 – 1p.)
 - II. SWOT gemeentelijke bibliotheek Essen (28 september 2023 – 2p.)
 - III. Collectiebeidsplan
 - a. Collectieplan: visie en richtlijnen (17 juli 2023 – 14p.)
 - b. Collectieplan bibliotheek: visie en richtlijnen (28 september 2023 – powerpoint 21p.)
 - IV. Doelgroepenwerking: nota + powerpoint (30 november 2023 – 2p. en 10p.)
 - V. Toegankelijkheid: nota (21 december 2023) + powerpoint (1 februari 2024 – 10p.)
 - VI. Publieksonderzoek bib22 – samenvatting
 - VII. Memorandum Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief & Documentatie (VVBAD)

Visie en waarden

Een openbare bibliotheek is een kennis- en informatiecentrum

- Dat een **basisvoorziening** is waar elke burger terecht kan met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning door **actief** te **bemiddelen** bij het beantwoorden van vragen en te informeren
- Dat actief is op het vlak van geletterdheid, cultuurspreiding en cultuurparticipatie
- Dat werkt in een geest van **objectiviteit** en **vrij van levensbeschouwelijke, politieke en commerciële invloeden**
- Dat voorziet in een **onafhankelijk** en **pluriform** informatieaanbod, breed en zorgvuldig samengesteld, aangepast aan de **behoeften van het doelpubliek** en in een niet-commerciële omgeving.

De gemeentelijke openbare bibliotheek van Essen wil een toekomstgericht kennis- en informatiecentrum zijn voor diverse doelgroepen en alle Essenaren. We streven hiervoor naar een dynamisch evenwicht tussen fysieke en digitale collectie.

Rode draad: leesbevordering

Om een toekomstgericht kennis- informatiecentrum te kunnen zijn is leesbevordering onze focus.

Hierin zijn belangrijke pijlers:

- Een klantgericht aanbod dat uitnodigt tot lezen
- Organisatie van activiteiten die stimuleren tot lezen
- Interactie bevorderen tussen bibliotheek, scholen en volwassenenorganisaties
- Een kader scheppen dat uitnodigt om naar de bibliotheek te komen

We willen werken op leesbevordering voor alle leeftijden en op drie niveaus:

- leren lezen
- mediawijsheid
- digitale vaardigheden

Leren lezen beschouwen we als het basisniveau. Met de groeiende aanwezigheid van anderstaligen in onze gemeente is deze basisvaardigheid erg belangrijk om daar op in te zetten. Het is het fundament van een mogelijke integratie in de lokale leefgemeenschap. De rol van de bib focust zich hier op het aanbieden van boeken die het leren van de taal vergemakkelijken en uitnodigend maken. Samen werken met scholen en vrijwilligersorganisaties in dit verband zijn hier eveneens cruciaal in het welslagen van deze ambitie.

Mediawijsheid is door de evolutie in de digitale wereld een belangrijk hoofdthema geworden. Het is niet te vermijden dat er in de wereld van het digitale misbruiken ontstaan en informatie de wereld in gaat die de waarheid geweld aan doet.

Daarom is het ook belangrijk dat een bibliotheek, als kennis- en informatiecentrum, door juist **objectieve waarheid** te gaan opzoeken hierin voor de lezer een tegengewicht kan vormen. Dit vraagt ook de juiste middelen om een hoogstaand kwalitatief en informatief aanbod te kunnen realiseren.

Digitale vaardigheden worden steeds belangrijker voor iedereen onder druk van de toenemende digitalisering bij overheidsdiensten en andere maatschappelijke dienstverlening. Het blijft een belangrijke prioriteit voor de bib om de ondersteuning die hier gestart is verder te zetten, zij het vooral in een faciliterende rol.

1. Infocentrum

De Bib als laagdrempelig informatiepunt heeft een rol te spelen op drie niveaus:

- Lokaal
- Nationaal
- Mondiaal

Lokaal willen we aansluiting zoeken bij gemeentelijk informatieaanbod maar tegelijkertijd gemeentelijke informatie voor een stuk ook gemeentelijk laten dragen. Wat bijvoorbeeld sociale media betreft kan hier de gemeente ook haar rol spelen.

Elke baliemedewerker staat klaar om op dit vlak individuele vragen te beantwoorden en op zijn minst een doorverwijsfunctie te kunnen vervullen. Daarnaast wensen we verbinding te zoeken met het middenveld en het verenigingsleven door samen te werken met lokale organisaties om objectieve informatie te delen.

Nationaal en mondiaal

Binnen de bib gaat prioriteit naar eigen, bibliotheekrelevant, info-aanbod. Hierin gaat onze focus vooral naar het helpen objectiveren van informatie die aansluit bij onze rol als kennis- en informatiecentrum.

2. Collectie

De collectie blijft het middel bij uitstek om op lokaal niveau de bib te verbinden met de bevolking.

Kinderen en volwassenen samen brengen met het boek als bindmiddel kan het graag lezen stimuleren zowel bij kinderen als volwassenen. Daar bovenop ook nog de kans creëren om iets bij te leren is een extra stimulans om een sterk inhoudelijke en kwalitatieve collectie samen te stellen.

De beheerraad vindt het dan ook zinvol dat de volgende gemeenteraad zich uitspreekt over een collectiebeleidsplan. Een eerste ontwerp werd door de huidige beheerraad besproken maar moet nog verder uitgewerkt worden.

In dat plan moet voldoende aandacht zijn voor evenwicht tussen fysieke en digitale collecties. De collectie moet actueel blijven en divers genoeg om de meeste Essenaren te kunnen aanspreken.

Belangrijke uitdagingen zijn bijvoorbeeld een groeiende meertaligheid in de gemeente, de problematiek van stijgend aanbod “uitgaven in eigen beheer”, toenemende “gamification”, politiek tendentieuze publicaties, ...

Vanuit onze klantgerichte benadering willen we de collectievorming zoveel mogelijk afstemmen op doelgroepenwerking. In dit verband bevragen we ook de Essenaren om aankoopsgesties te doen.

3. Digitale bib

In de vorige beleidsperiode werden diverse digitale producten voor de klanten aangeschaft. Het komt er nu op aan dit aanbod verder te ontwikkelen en bekend te maken.

In de nabije toekomst zal het digitaal productaanbod enkel toenemen, bijvoorbeeld digitale strips en video-streaming. Een aandachtspunt wordt zeker het groeiende spanningsveld tussen filmaanbod op fysieke dragers (DVD) en online-mogelijkheden.

In die ontwikkeling neemt het vormingsaspect een essentiële plaats in: vorming voor het eigen personeel maar ook voor klanten.

Nadat het digitaal aanbod voldoende kansen heeft gekregen zullen we tijd maken voor een grondige evaluatie.

Binnen de collectievorming willen we evolueren naar een nieuw evenwicht in de verhouding fysieke tegenover digitale inhoud: nu is dat 90/10, op het einde van volgende beleidsperiode zou dat 80/20 moeten zijn. Deze verhouding is gebaseerd op het feit dat we merken dat zowel jongeren als senioren nog graag het fysieke boek in handen hebben bij het lezen, maar dat anderzijds het digitale aanbod, bijvoorbeeld vanuit Cultuurconnect, ook blijft groeien.

4. Doelgroepenwerking

Voor de doelgroepenwerking is het belangrijk dat we zowel verbreden als verdiepen. Het verbreden zit vooral in het diversifiëren van de doelgroepen, gebaseerd op de maatschappelijke ontwikkelingen. Het verdiepen zit hem vooral bij het inspelen op de verschillende verwachtingen rond leesniveaus zoals bijvoorbeeld het kunnen lezen versus begrijpend lezen in de lagere scholen.

Doelgroepenwerking willen we ook afstemmen op de drie belangrijkste functies van een openbare bib: ontspanning – informatie – educatie. Het creëren van activiteiten van samen lezen tussen ouders en kinderen, kinderen en leerkrachten, kinderen en grootouders vormen zowel een bindend middel als een beleevingsmoment.

De huidige beheerraad ziet, rekening houdend met de beschikbare cijfers, volgende prioritaire doelgroepen: tieners – mannen – anderstaligen.

De doelgroep mannen wordt iets belangrijker dan de doelgroep senioren ingeschat ... het verschil met vrouwen is te groot. Senioren vormen dan wel een vierde doelgroep gezien demografische ontwikkelingen.

Hier is er ook een belangrijke relatie met het aankoopbeleid. We moeten daarbij het aanbod van de leveranciers goed bewaken en kritisch durven bevragen, zeker wat betreft diversiteit en kwaliteit van de informatie. Er loopt een rechtstreekse lijn van doelgroepen naar aankoopbeleid. Het vraagt tijd, voorbereiding en verder kijken dan wat we vandaag doen, om ons niet teveel te laten beïnvloeden door de leverancier, die bij voorkeur boeken aanpraat die makkelijk verkopen.

5. Toegankelijkheid

Toegankelijk is eerst en vooral laagdrempelig, en dat betreft dan zeer verschillende bekommernissen rond het gebouw, de openingsuren, de bewegwijzering en zeker ook de financiële drempels.

Gebouw

Het ideaal is een toegankelijk en efficiënt gebruik van openbare ruimten. Het gebouw dateert van 1998 en is al enige tijd toe aan een **grondige renovatie**.

Binnen het gebouw dient creatief te worden nagedacht over maximaal gebruik beschikbare ruimten. Creatieve herbestemming van bepaalde ruimtes kan ondersteunend zijn aan reeds eerder genoemde focuspunten rond leesbevordering. Het grootste minpunt van het huidige gebouw is dat er geen ruimte is voor het geven van lezingen/workshops voor een publiek van meer dan veertig aanwezigen. Kan het bestaande gebouw worden uitgebreid ?

Indien een grondige renovatie niet weerhouden wordt moeten we de vraag naar een **nieuw gebouw** voor de bibliotheek durven stellen.

Zo kan men denken aan de ingebruikname van een kerk in functie van herbestemming - er zijn al mooie voorbeelden gerealiseerd van een bibliotheek in een kerk. Een mogelijke locatie zien we in St. Antonius à Padua, ideaal gelegen als deel van een cultuurcluster tussen het evenementencentrum en Tatteltje. Of waarom niet een bib integreren met/in een commerciële omgeving (winkelcentrum) ?

Openingsuren

Noch vanuit de klanten, noch vanuit de beheerraad is er een vraag om de huidige openingsuren te herzien. Ook het publieksonderzoek bib21 geeft daarvan geen enkele indicatie. Het is goed om vast te houden aan duidelijke blokken.

We vinden de bib als **ontmoetingsplaats** en als sociaal gegeven (derde plek) zò belangrijk en typerend voor Essen dat een bibliotheek openstellen zonder personeel (het open+concept) geen meerwaarde lijkt te hebben. In bib21 bleek daar ook geen grote belangstelling voor te zijn in Essen. Een degelijke klantenservice door een professionele bibmedewerker is persoonlijk, warm en wèl een meerwaarde.

Bewegwijzering

De bewegwijzering in de bib, op muren, kasten, planken en uitleenmaterialen, kan verder worden aangepast aan hedendaagse normen en dient voldoende rekening te houden met minderheden. Ook hier aandacht besteden aan de integratie van de wegwijzers in het totaalbeeld van de bib.

Buiten de bib kan het uitzicht aan de straatkant verder verbeterd worden (banner, verwijzen naar fietsenstalling).

Financiële drempels

Lid worden in de bib kost nu weinig geld.

We zijn van mening dat we in de komende beleidsperiode keuzes moeten maken:

- we kunnen verder evolueren naar een boetevrije bib – of niet - met misschien een lichte stijging van het lidgeld, eventueel in combinatie met een beperkt bedrag voor specifieke diensten die arbeidsintensief zijn
- of men kan kiezen voor de laagste drempel: géén lidgeld voor een ruim basisaanbod, al dan niet in combinatie met een principe “gebruiker betaalt” voor die producten waarmee we enkel kleine doelgroepen bereiken.

De huidige beheerraad vindt het in ieder geval belangrijk om zoveel mogelijk bib-aanbod aan iedereen zo laagdrempelig mogelijk te blijven aanbieden.

6. Personeel

In het vorige memorandum (p.3, p.7) werd reeds gewezen op het belang van voldoende en voldoende geschoold personeel.

Als we willen inzetten op algehele leesbevordering in Essen zal een extra geschoolde kracht ongetwijfeld nodig zijn. Méér personeelsinzet zal nodig zijn om de sterke koppeling tussen scholen en bibliotheek die we nu hebben te behouden en verder uit te bouwen.

Zowel kleuterscholen als enkele secundaire scholen bleken de voorbije jaren vragende partij om het *Essen leest* – project ook in hun richting uit te breiden.

Uit de in deze tekst uitgesproken ambities – inzetten op méér en meer diverse doelgroepen (tieners, senioren, anderstaligen), verder werken aan digitale bib met uitbreiding productaanbod, de 7 huidige schoolbibliotheken op peil houden - blijkt de noodzaak tot extra personeelsinzet.

Daarnaast blijven vrijwilligers heel belangrijk en het bovenstaande sluit dan ook een verdere uitbreiding en professionalisering van de vrijwilligerswerking niet uit.

7. Beheerraad

Door de vele jaren heen van het functioneren van de huidige beheerraad stellen we vast dat de huidige vorm met een paritaire verdeling van politieke vertegenwoordigers en lezerspubliek niet goed werkt.

De politieke vertegenwoordigers zijn zelden, sommigen zelfs nooit, aanwezig op een vergadering. Het gevolg is dat we enkel uitzonderlijk met voldoende mensen zijn om volwaardig of statutair te kunnen beslissen. We stellen in de praktijk ook vast dat er bij iedere belangrijke wijziging of beslissing op onze agenda het punt toch naar het college en/of de gemeenteraad moet.

Om die redenen stellen we voor in de toekomst te werken met een **adviesorgaan** dat vier maal per jaar samen komt. Zij vormen dan een ondersteuning als denktank naar de bibliothecaris. De bibliothecaris brengt dan op advies van deze denktank punten ter beslissing naar het college of de gemeenteraad..

We vragen in deze denktank vrijwilligers die een hart hebben voor de bibliotheek en die interesse hebben om mee te denken in functie van de bibliotheek als kennis- en informatiecentrum met leesbevordering als focus.

in 't kort

de bib als essentiële dienst
een derde plek naast thuis en werk
van collectie naar connectie
de hoogste vorm van participatie is cocreatie
van transactionele bib naar relationele bib
het boek als verbindingsmiddel tussen generaties

*Boeken uitzoeken,
Mensen bij elkaar brengen
Een boek beleven.*

Edgard Meuleman, voorzitter beheerraad

Eddy Van Laerhoven, secretaris beheerraad

